

Sudjelovanje zaposlenika u dioničkim planovima – oporezivanje u Republici Hrvatskoj

Zagreb, prosinac 2017.

American Chamber of Commerce in Croatia *Američka gospodarska komora u Hrvatskoj*

Sadržaj

Uvod	3
Analiza trenutačne situacije u Hrvatskoj na temelju oglednog slučaja	4
Obveze hrvatskih poreza i doprinosa na primitke od sudjelovanja u programima dodjele dionica zaposlenicima prema trenutnim hrvatskim propisima	5
Diskriminacija koja proizlazi iz primjene postojećih propisa.....	7
Zaposlenici kreditnih institucija (banaka)	7
Dohodak od kapitala članova uprave u odnosu na dohodak od nesamostalnog rada za zaposlenike	7
Trenutačni sustavi oporezivanja u središnjoj i istočnoj Europi (CEE zemlje)	8
Europsko stajalište o nerazmjerno visokom oporezivanju dohodaka	10
Preporuka	11
Tretman primitka iz programa dodjele dionica zaposlenicima kao bruto primitka od kapitala.....	11
Zaključak	12

Uvod

U prethodnim godinama mnoge međunarodne kompanije uvele su programe dodjele dionica zaposlenicima te su navedeni programi postali „najbolja praksa“ za nagrađivanje i zadržavanje zaposlenika diljem svijeta. Svrha takvih programa jest poticanje produktivnosti zaposlenika, zadržavanje ključnih zaposlenika u društvu i povezivanje interesa zaposlenika s interesima društva, čime zaposlenici direktno imaju interes za što uspješnije poslovanje društva.

U prošlosti je dioničarstvo zaposlenih uglavnom bilo dostupno samo najvišim razinama managementa. Međutim, globalni je trend, pogotovo u određenim industrijama, uključivanje mnogo šireg kruga zaposlenika u navedene programe.

U slučaju kompanija koje su dijelovi međunarodne grupacije, programe sudjelovanja zaposlenika u dioničkim planovima u pravilu organizira matično društvo. U slučaju Hrvatske to se društvo obično nalazi u inozemstvu. Program sudjelovanja u dioničkim planovima omogućuje zaposlenicima međunarodne grupacije (uključujući i zaposlenike hrvatskih društava) da steknu dionice matičnog društva (bez naknade ili po cijeni nižoj od tržišne vrijednosti dionice). U većini država stjecanje dionica bez naknade ili po cijeni nižoj od tržišne smatra se dohotkom zaposlenika.

Prednost programa dodjele dionica zaposlenicima jest da se primici po toj osnovi u pravilu oporezuju povoljnije nego ostali primici od nesamostalnog rada. Hrvatska je iznimka po tom pitanju jer trenutno važeći propisi ne predviđaju mogućnost povoljnijeg poreznog tretmana navedenih primitaka. Stoga zaposlenici hrvatskih društava/podružnica često ne sudjeluju u programima dodjele dionica zaposlenicima zbog visokih obveza poreza na dohodak i doprinosa za obvezna osiguranja koji su u Hrvatskoj propisani za takvu vrstu primitaka.

Svrha ovog stajališta jest prezentirati argumente koji bi potaknuli izmjenu odredbi hrvatskog Zakona o porezu na dohodak, kojima se uređuje pitanje oporezivanja programa dodjele dionica zaposlenicima.

Navedeni argumenti dodatno su potkrijepljeni analizom ukupnog poreznog opterećenja iz programa dodjele dionica zaposlenicima u Hrvatskoj i u susjednim državama Europske unije. Ova analiza se temelji na istraživanju koje je konzultantska kuća KMPG Hrvatska provela za potrebe izrade ovog dokumenta. Istraživanje je provedeno u razdoblju od svibnja do rujna 2017. i obuhvatilo je šest susjednih država, članica Europske unije (Slovačku, Mađarsku, Sloveniju, Češku Republiku, Rumunjsku i Poljsku).

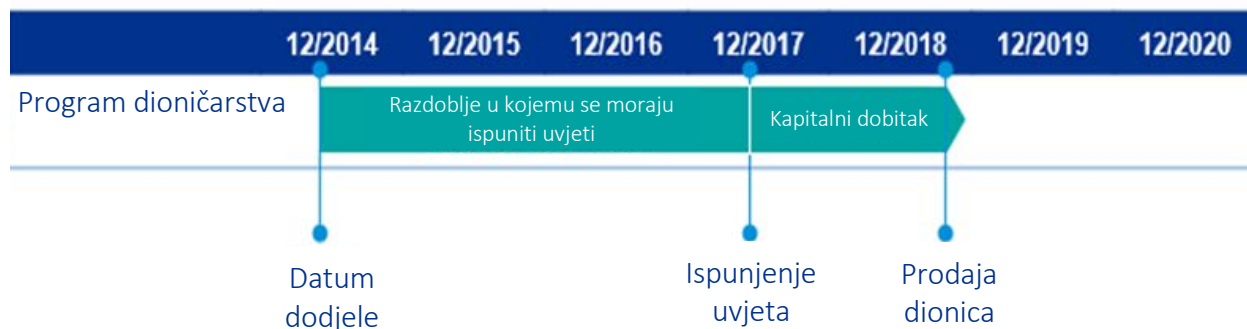
Osim prezentacije rezultata istraživanja, ovim dokumentom daje se i prijedlog izmjena odredbi hrvatskog Zakona o porezu na dohodak, čime bi programi dodjele dionica zaposlenicima postali sredstvo nagrađivanja hrvatskih zaposlenika u punom

smislu riječi, kao što je slučaj sa zaposlenicima u drugim susjednim zemljama EU. Osim prednosti za zaposlenike, snižavanje stope oporezivanja za primitke iz programa dodjele dionica zaposlenicima, odnosno njeno približavanje prosječnoj stopi u regiji, moglo bi imati pozitivan utjecaj na status Hrvatske kao lokacije za privlačenje stranih investicija.

Analiza trenutačne situacije u Hrvatskoj na temelju oglednog slučaja

Za potrebe provedenog istraživanja i analize postojećih propisa u Hrvatskoj kojima se uređuje oporezivanje dohotka iz programa dodjele dionica zaposlenicima, korišten je sljedeći primjer:

- zaposlenik hrvatskog društva sudjeluje u programu dodjele dionica zaposlenicima („program”);
- program organizira društvo majka sa sjedištem u inozemstvu, odnosno zaposlenik u Hrvatskoj dobiva dionice stranog društva;
- na temelju programa, zaposleniku u Hrvatskoj dodjeljuju se dionice tržišne vrijednosti 3.600 EUR bez ikakve naknade, tj. participacije radnika;
- zaposlenik je obavezan plaćati hrvatski porez na dohodak te doprinose za obvezna osiguranja (hrvatski je porezni rezident);
- društvo majka prefakturira troškove programa hrvatskom društvu (odnosno poslodavcu zaposlenika u Hrvatskoj);
- prema programu, zaposlenik mora zadovoljiti niz uvjeta prije nego što ostvari pravo na stjecanje dionica bez davanja ikakve naknade. U ovom primjeru zaposlenik mora biti zaposlen u toj međunarodnoj grupaciji (tj. hrvatskom društvu) u razdoblju od tri godine. Tijekom tog razdoblja zaposlenik ne raspolaže dionicama (dionice nisu u njegovom vlasništvu) niti ima pravo na bilo kakva potraživanja po osnovi dionica (npr. isplatu dividende);
- kada se ispune svi uvjeti, zaposlenik stječe dionice i u cijelosti s njima raspolaže, odnosno može odlučiti da li će ih zadržati ili prodati.

Obveze hrvatskih poreza i doprinosa na primitke od sudjelovanja u programima dodjele dionica zaposlenicima prema trenutnim hrvatskim propisima

Sukladno odredbi članka 54. stavka 1. točke 1. Pravilnika o porezu na dohodak, primici¹ koje radnik hrvatskog društva ostvari temeljem dodjele dionica povezanog inozemnog društva smatraju se drugim dohotkom, te su porez na dohodak i doprinosi za obvezna osiguranja za takav dohodak plativi na razini mjesečnog predujma². Dodatno, takav dohodak također podliježe konačnom godišnjem obračunu poreza na dohodak po isteku poreznog razdoblja (kalendarske godine), što može dovesti do dodatne porezne obveze za zaposlenika.

Prema postojećim odredbama hrvatskog Zakona o porezu na dohodak ne postoji odredba koja bi propisala drukčiji tretman ovog dohotka od gore opisanog, ukoliko bi se troškovi plana prefakturirali hrvatskom poslodavcu. U predmetnom oglednom slučaju efektivna stopa poreza na dohodak i doprinosa za obvezna osiguranja iznosila bi 74,76%³ za zaposlenika.

Međutim, temeljem nedavno objavljenog tumačenja hrvatske Porezne uprave (Klasa: 410-01/15-01/2776, Ur. br.: 513-07-21-01/17-2), ukoliko matično društvo iz inozemstva prefakturira troškove dodjele dionica hrvatskom poslodavcu (što je obično slučaj), takav se primitak, za potrebe oporezivanja, treba smatrati dohotkom od nesamostalnog rada za potrebe oporezivanja zaposlenika. U našem

¹ Tržišna vrijednost dionica na dan stjecanja prava.

² Porez je plativ u trenutku kada zaposlenik stekne pravo na predmetne dionice (ako se radio o dionicama iz tuzemstva).

³ Primjenjuju se stope poreza i doprinosa za obvezna osiguranja za drugi dohodak, odnosno stopa poreza od 24% i stopa doprinosa za obvezna osiguranja od 10% (samo mirovinsko osiguranje jer se dohodak prima iz inozemstva) primjenjuju se uz pomoć metode obračuna bruto iznosa („gross up”).

primjeru takvo bi tumačenje dovelo do efektivne stope poreza na dohodak i doprinosa za obvezna osiguranja od 93,17%. U nastavku se nalaze detalji izračuna.

Temeljem odredbi članka 114. stavka 2. Zakona o doprinosima, primitak po osnovi dodjele dionica od strane inozemnog matičnog društva s kojim hrvatski radnik nije u formalnom radnom odnosu smatra se drugim dohotkom za potrebe obračunavanja doprinosa za obvezna osiguranja i podliježe obvezi doprinosa za mirovinsko osiguranje pri stopi od 10%⁴.

S obzirom da se primitak temeljem sudjelovanja u programu dodjele dionica zaposlenicima smatra primitkom u naravi, stvarna tržišna vrijednost dionica predstavlja neto primitak radnika. Prema članku 22. stavku 4. Pravilnika o porezu na dohodak, ako pojedinac ostvari primitak u naravi, radi ispravnog obračuna poreza i doprinosa potrebno je prethodno utvrditi bruto vrijednost primitka (na način da se neto iznos uveća za pripadajuće poreze i doprinose iz primitka).

Neposredna primjena navedene odredbe u slučaju ovog primitka koji je povrh toga i podložan najvišoj graničnoj stopi poreza na dohodak⁵ dovodi do efektivne stope poreza na dohodak i doprinosa za obvezna osiguranja od **93,17 %** za zaposlenika.

Stoga zaposleniku koji temeljem radnog odnosa s hrvatskim poslodavcem stekne dionice povezanog društva iz inozemstva, nakon obračuna i uplate propisanih iznosa poreza i doprinosa, u konačnici preostane 245,90 EUR (6,83%) od inicijalnog primitka u iznosu od 3.600 EUR (100%).

Obvezu podmirenja poreza na dohodak i doprinosa za obvezna osiguranja za primitke iz inozemstva snosi isključivo zaposlenik te je često zaposlenik prisiljen odmah prodati dionice kako bi podmirio porez na dohodak i doprinose za obvezna osiguranja.

S administrativnog stajališta, s obzirom da se dohodak ostvaruje neposredno iz inozemstva (od matičnog društva), zaposlenik je dužan sam za sebe obračunati i uplatiti porez na dohodak i doprinose te podnijeti propisano izvješće Poreznoj upravi⁶.

⁴ Ista se metoda izračuna doprinosa za obvezna osiguranja upotrebljava kada se dohodak iz programa dodjele dionica zaposlenicima smatra drugim dohotkom za potrebe oporezivanja.

⁵ Primijenjena je najviša stopa poreza na dohodak od 36%, uvećana za stopu prireza za Zagreb (18%) i to zbog potencijalnih ostalih primitaka koje osoba može ostvariti iz inozemstva u istom mjesecu, a na koji bi se primjenjivali niži porezni razredi. Također, ova pretpostavka eliminira dodatnu poreznu obvezu po godišnjem obračunu.

⁶ U skladu sa Zakonom o porezu na dohodak, čl. 81. st. 1. i Zakonom o doprinosima, čl. 112.

Diskriminacija koja proizlazi iz primjene postojećih propisa

Zaposlenici kreditnih institucija (banaka)

Posebnim propisom Hrvatske narodne banke uređeno je pitanje isplate naknada/plaća koje hrvatske kreditne institucije (banke) ⁷ isplaćuju svojim zaposlenicima. U skladu s odredbama tog propisa, banke imaju obvezu isplate značajnog dijela varijabilnih primitaka svojim zaposlenicima u obliku odgođenih financijskih instrumenata (odnosno kroz programe dioničkih planova).

U praksi to znači da kreditne institucije mogu platiti samo manji dio varijabilnih primitaka (npr. bonusa) u gotovini i u bruto iznosu, a ostatak moraju isplatiti zaposlenicima kroz različite programe dodjele dionica zaposlenicima kao neto primitak u naravi. S obzirom na propisani način obračuna poreza i doprinosa prema primicima u naravi, ukupno porezno opterećenje u navedenom slučaju premašuje 90%.

Sukladno posebnim propisima, za kreditne su institucije navedeni programi obavezni, ukoliko žele nagraditi zaposlenike. Nagrađivanje zaposlenika kreditnih institucija novčanim naknadama (npr. bonusima u gotovini) više nije moguće.

Navedeno znači da su u slučaju ispravne primjene propisa zaposlenici kreditnih institucija u daleko nepovoljnijem položaju u odnosu na zaposlenike ne-kreditnih institucija. Iz našeg primjera proizlazi da se varijabilni primitak zaposlenika kreditnih institucija oporezuje kao neto primitak u naravi te je podložan efektivnoj stopi poreza i doprinosa od 93,17%, dok bi se novčane naknade isplaćene u bruto iznosu oporezivale stopom od 48,23%.

Dohodak od kapitala članova uprave u odnosu na dohodak od nesamostalnog rada za zaposlenike⁸

Sukladno odredbi članka 68. Zakona o porezu na dohodak, ako član uprave društva u Hrvatskoj, koji nije u radnom odnosu s tim društvom, ostvari primitak po osnovi dodjele dionica društva uvrštenog na hrvatsku burzu, takav se primitak smatra neto dohotkom od kapitala. Primitak ne podliježe plaćanju doprinosa za obvezna

⁷ Odluka o primicima radnika (NN 31/17)

⁸ Ovo pod-poglavlje temelji se na drukčijim pretpostavkama u odnosu na prethodni ogledni slučaj, odnosno pretpostavke su da, prema programu dodjele dionica zaposlenicima, dionice osigurava hrvatska tvrtka te su iste uvrštene na hrvatskoj burzi.

osiguranja te je izuzet od oporezivanja na kraju godine. Prema tome, u tom slučaju efektivna porezna stopa iznosi 39,51%⁹.

Za zaposlenika (uključujući i zaposlenika koji obnaša funkciju člana uprave) istog društva u Hrvatskoj, koji sudjeluje u istom programu i ostvaruje isti primitak temeljem sudjelovanja u programu dodjele dionica zaposlenicima, plaćanje doprinosa za obvezna osiguranja je obavezno. Efektivna porezna stopa u tom slučaju premašuje 100%¹⁰.

Stoga su za istu vrstu dohotka članovi uprave (koji nisu zaposlenici društva) oslobođeni plaćanja doprinosa za obvezna osiguranja, dok su ih zaposlenici dužni platiti u punom iznosu. Primjena navedenih propisa dovodi do diskriminacije pojedinaca u društvu prema njihovom položaju i formalnom statusu unutar društva, odnosno pojedinci koji su samo članovi uprave imaju povoljniji tretman u pogledu doprinosa za obvezna osiguranja i oporezivanja od ostalih zaposlenika.

Trenutačni sustavi oporezivanja u središnjoj i istočnoj Europi (CEE zemlje)

Efektivna stopa poreza na dohodak i doprinosa za obvezna osiguranja	
Hrvatska	93,17 %
Slovačka	35,05 %
Mađarska	30,34 %
Slovenija	25,00 %
Češka	22,00 %
Rumunjska	16,00 %
Poljska	14,37 %

Istraživanja pokazuju da su međunarodne kompanije, zahvaljujući brzorastućem gospodarskom okruženju, počele znatno ulagati u regiju središnje i istočne Europe (CEE zemlje) pri čemu u pogledu broja sjedišta trgovačkih društava prednjači Poljska.

U skladu s rezultatima istraživanja koje je proveo KPMG Hrvatska, gornja tablica navodi efektivne stope poreza na dohodak i doprinosa za obvezna osiguranja prema primicima ostvarenim temeljem sudjelovanja u programu dodjele dionica zaposlenicima (prosječna stopa u regiji iznosi 23,79%, ne uzimajući u obzir

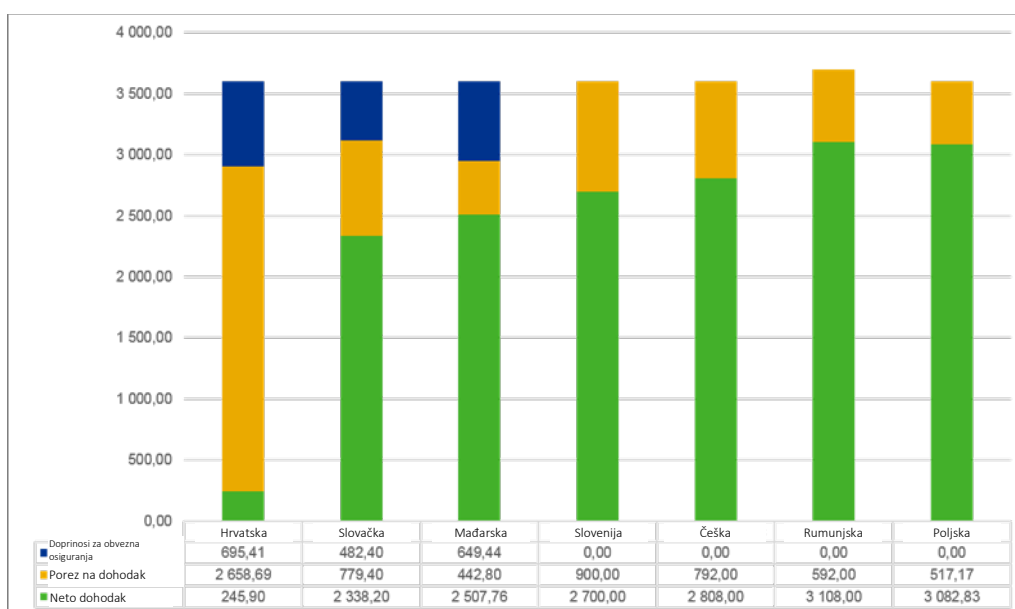
⁹ U ovom se slučaju primitak smatra neto dohotkom od kapitala i oporezuje se po stopi od 24% (uvećanoj za 18% prireza).

¹⁰ U ovom se slučaju primitak se za svrhe oporezivanja smatra neto dohotkom od nesamostalnog rada i oporezuje se po prema graničnoj stopi poreza na dohodak od 36% (uvećanoj za 18% prireza) te se primjenjuju svi doprinosi za obvezna osiguranja (20% – mirovinsko osiguranje i 17,2% za zdravstveno osiguranje, osiguranje za slučaj ozljede na radu i osiguranje u slučaju nezaposlenosti).

Hrvatsku) u zemljama regije. S obzirom da Poljska prednjači u broju sjedišta trgovačkih društava, a da istodobno ima najnižu efektivnu poreznu stopu za dohodak iz programa dodjele dionica zaposlenicima, može se zaključiti da nisko porezno opterećenje predstavlja prednost i čimbenik koji treba uzeti u obzir prilikom analize priljeva stranih ulaganja u zemlju.

Usporedbom efektivne stope poreza na dohodak i doprinosa za obvezna osiguranja u Hrvatskoj u odnosu na efektivnu stopu u zemljama okruženja, razlika je izuzetno visoka, odnosno efektivno porezno opterećenje u Hrvatskoj približno je 5 do 6 puta više u odnosu na najniže efektivno opterećenje u regiji.

Nerazmjerno visoko porezno opterećenje često dovodi do izbjegavanja plaćanja poreza, koje se može ukloniti samo ako se poreznim obveznicima pruži povoljniji i fer porezni tretman ove kategorije primitaka.

Usporedba opterećenja poreza i doprinosa za obvezna osiguranja u odnosu na stvarne neto primitke po zemlji u regiji CEE (izvor: istraživanje društva KPMG Hrvatska)

Na gornjem grafikonu prikazan je omjer neto dohotka, u odnosu na porez na dohodak i doprinose za obvezna osiguranja utvrđene temeljem trenutno važećih propisa pojedinih zemalja. Bitno je istaknuti da, osim Hrvatske, sve ostale zemlje uključene u analizu primitke ostvarene temeljem sudjelovanja u programima dodjele dionica zaposlenicima iz programa dioničarstva zaposlenih smatraju bruto primitcima.

U slučaju Slovačke, Mađarske, Slovenije, Češke i Poljske, trenutak nastanka porezne obveze jest datum stjecanja prava, odnosno dan kada radnik ima pravo

raspolagati dionicama, a primitak se u tu svrhu smatra dohotkom od nesamostalnog rada.

Rumunjska primjenjuje nešto drugačija pravila te porezna obveza nastaje u trenutku prodaje stečenih dionica. U Rumunjskoj se navedeni primici ne smatraju dohotkom od nesamostalnog rada već dohotkom od kapitala. U ovom slučaju osnovica za obračun poreza jest razlika između tržišne vrijednosti dionica u trenutku prodaje u odnosu na cijenu koju je zaposlenik platio u trenutku stjecanja.

Osim u Hrvatskoj, još je samo u Slovačkoj i Mađarskoj propisana obveza plaćanja doprinosa prema navedenoj kategoriji primitaka. Prema općim komentarima koji su tijekom istraživanja dobiveni od navedenih zemalja, porezno opterećenje prema primicima ostvarenima po osnovi sudjelovanja u programima dodjele dionica zaposlenicima u pravilu je niže nego porezno opterećenje prema ostalim primicima od nesamostalnog rada. Razlog tomu je u činjenici da se primici po osnovi dionica uglavnom stječu iz inozemstva.

Europsko stajalište o nerazmjerno visokom oporezivanju dohodaka

Protiv Republike Mađarske je nedavno podnesena tužba pred Europskim sudom za ljudska prava u Strasbourgu zbog (između ostalog) nerazmjerno visokog oporezivanja dohotka fizičke osobe.

Naime, pri oporezivanju otpremnine dodijeljene javnom službeniku, utvrđena porezna obveza iznosila je 98% primitka. Slučaj je temeljito analizirao Europski sud za ljudska prava (zahtjev br. 66529/11, presuda izdana 4. studenoga 2013.). Sud je donio odluku da se radi o nerazmjerno visokoj obvezi poreza na dohodak te se u presudi pozvao na temeljna europska načela. Sud je u svojoj odluci naveo da je porezna stopa od 98% u suprotnosti s načelima slobode posjedovanja imovine i uživanja imovine (utvrđenim Protokolom Europske konvencije o ljudskim pravima) i stoga nije u skladu s temeljnim europskim načelima. Nastavno na odluku Suda, Mađarska je smanjila stopu poreza na dohodak na razumnu razinu.

Preporuka

Tretman primitka iz programa dodjele dionica zaposlenicima kao bruto primitka od kapitala

Kako bi Hrvatska slijedila europske trendove, predlažemo izmijeniti i dopuniti odredbe Zakona o porezu na dohodak te pripadajućih provedbenih propisa, na način da se primici po osnovi sudjelovanja zaposlenika u programima dodjele dionica zaposlenicima od strane hrvatskog poslodavca ili inozemne kompanije–majke grupe kojoj pripada hrvatski poslodavac, tretiraju istovjetno kao i primici koje bi ti zaposlenici po osnovi od privatnih ulaganja ostvarili na financijskom tržištu (npr. oporezivanje dohotka od dividendi i kapitalnog dobitka).

U skladu s navedenim, predlažemo da se primici ostvareni temeljem sudjelovanja u programu dodjele dionica zaposlenicima tretiraju kao bruto primitak od kapitala, oporeziv stopom poreza na dohodak od 12% uvećano za iznos pripadajućeg prireza (efektivna porezna stopa za zaposlenog rezidenta Zagreba bila bi 14,16%). S obzirom da se radi o primitku od kapitala, isti bi bio izuzet od obveze doprinosa.

Zaključak

Primjenom preporuke Hrvatska bi osigurala jednak i jednostavan porezni tretman svih primitaka iz programa dodjele dionica zaposlenicima, neovisno o tome jesu li takav primitak stekli zaposlenici ili članovi uprave društva te da li je takav primitak ostvaren u Hrvatskoj ili iz inozemstva.

Također, ovime bi se eliminiralo nepravedno oporezivanje zaposlenika financijskih institucija u Hrvatskoj, za koje je propisano da dio bonusa moraju primiti kao primitak u naravi (u neto iznosu) čime posljedično snose veći porezni teret.

Primjena preporuke dovela bi do povećanja transparentnosti i smanjenja utaje poreza. Dodatno bi se eliminirala diskriminacija u oporezivanju ovisno o funkciji koju pojedinac obavlja unutar društva, odnosno ovisno o privrednoj grani u kojoj je pojedinac zaposlen. Prihvaćanjem preporuke umanjiti će se i vjerojatnost pokretanja sporova od strane pojedinaca i kompanija protiv Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava, radi nerazmjerno visokog oporezivanja.

S obzirom da bi prihvaćanje ove preporuke dovelo do smanjenja ukupnog poreznog opterećenja na primitke po osnovi sudjelovanja u programu dodjele dionica zaposlenicima, Hrvatska bi postala atraktivnija zemlja za strana ulaganja, prvenstveno za otvaranje regionalnih sjedišta, što bi koristilo cjelokupnom hrvatskom gospodarstvu.

Prilog 1.

Trenutni tretman			Preporuka
	Neto drugi dohodak	Neto dohodak od nesamostalnog rada	Bruto dohodak od kapitala
Input			
Neto primitak	3.600,00	3.600,00	3.600,00
Bruto primitak			
Bruto dohodak	5.580,36	6.954,10	3.600,00
Obvezni doprinosi	10% 558,04	695,41	n/a
Porezna osnovica	5.022,32	6.258,69	3.600,00
Porez na dohodak ⁷	1.205,36	2.253,13	432,00
Prizez	18% 216,96	405,56	77,76
Ukupno	1.422,32	2.658,69	509,76
Neto dohodak	3.600,00	3.600,00	3.090,24
Dodatna godišnja obveza poreza na dohodak	711,16	n/a	n/a
Primitak zaposlenika	3.600,00	3.600,00	3.600,00
Ukupno porez i doprinosi	2.691,52	3.354,10	509,76
Efektivna stopa poreza i	74,76 %	93,17 %	14,16 %
Stvaran primitak zaposlenika	908,48	245,90	3.090,24

⁷ U trenutku odbitka poreza primjenjuju se sljedeće stope poreza na dohodak: dohodak od kapitala - 12%, drugi dohodak - 24%, dohodak od nesamostalnog rada - 36%.

Za dodatne informacije molimo kontaktirajte:
Američka gospodarska komora u Hrvatskoj
Andrea Doko Jelušić,
Izvršna direktorica
T: 01 4836 777
E: andrea.doko@amcham.hr